

Koncepce rozvoje školství v regionu Dolnobřežansko

březen 2008

Úvod

Vzdělání České republiky poskytují školská zařízení státu, obcí, krajů a právnických osob a to v souladu s příslušnými právními předpisy. Cílem této koncepce je na úrovni regionu Dolnobřežansko stanovit základní priority a směr, kterým by se mělo poskytování předškolního a základního vzdělání v regionu Dolnobřežanska ubírat. Materiál byl konzultován se zástupci školských zařízení a odbornou veřejností.

Mikroregion Dolnobřežansko je součástí **nejvýznamnějšího rozvojového území na obvodě hl. města Prahy**. Jedná se o jedno z mála území v České Republice, kde dochází k velmi dynamickému nárůstu počtu obyvatel. Za posledních deset let **došlo k nárůstu obyvatel tohoto regionu o 40%**, údaje z evidence obyvatel ukazují, že dynamika růstu se nesnižuje. V současné době dosahuje počet obyvatel ve spádové oblasti Dolních Břežan téměř 10 000 obyvatel. Vezmeme-li v úvahu rozvojové plochy ve stávajících územních plánech obcí mikroregionu, bude žít v letech 2010-2020 v regionu Dolnobřežanska až 15 000 obyvatel.

Cílem regionu v oblasti vzdělávání je poskytnout občanům dostupnost mateřských a základních škol, která odpovídá alespoň průměru Středočeského kraje.

1. Současný stav předškolního a základního vzdělávání na území Dolnobřežansko a kvantifikace potřeb

Historie a vývoj předškolního a základního vzdělávání na území Dolnobřežanska

Již koncem 19. století jsou v regionu budovány opatrovny a mateřské školky, které měly v tomto období především sociální poslání. Tehdejší budovy často slouží mateřským školám dodnes: v Dolních Břežanech v ulici Na Drahách (z roku 1898). Ve 2. pol. 20. století byly zřizovány mateřské školy ve vilách (Libeř) a posléze byly budovány i samostatné účelové stavby (Vrané, Zvole). Velký důraz byl samozřejmě kladen i na základní vzdělávání. Počátky základního školství v regionu Dolnobřežansko spadají do poloviny 17. století (začátek vyučování ve Zlatnících v roce 1654). Budovy škol užívané pro základní vzdělávání, které byly postaveny do přelomu 19. a 20. století, byly koncipovány jako reprezentační solidní stavby. V k vyučování určené samostatné školní budově se učilo např. v Dolních Břežanech od roku 1826, ve Vraném od roku 1907. Na území regionu Dolnobřežansko je v současné době v činnosti 5 mateřských škol a 4 základní školy.

Přehled narozených dětí v regionu Dolnobřežansko

Porodnost v letech	Počet narozených dětí
1996	75
1997	84
1998	92
1999	76
2000	93
2001	90
2002	66
2003	115
2004	125
2005	130
2006	138
2007	140

V mikroregionu dochází k výrazné změně demografické struktury obyvatelstva. Nově se do regionu stěhují především mladí lidé a prudce stoupá porodnost. Na 1 000 obyvatel mikroregionu se v posledních letech rodí cca 13 až 14 dětí což je o 30-40% nad celorepublikovým průměrem, který v posledních letech činí okolo 10 dětí na 1 000 obyvatel. Můžeme předpokládat, že porodnost zůstane na vyšší úrovni ještě cca deset let a pak bude postupně klesat na celorepublikový průměr v důsledku klesající dynamiky přílivu obyvatel do mikroregionu.

Mateřské školy

Mateřské školy pracují podle vlastních vzdělávacích programů, které vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání vydaného Ministerstvem školství (MŠMT). Jedná se o následující mateřské školy:

MŠ	Kapacita
Dolní Břežany	75
Libeř	25
Vrané nad Vltavou	51
Zlatníky – Hodkovice	25
Zvole	53
Celkem	229

Vývoj počtu dětí v MŠ v letech 1990 – 2008

MŠ	Kapacita/Počet dětí				
	1990	1995	2000	2005	2008
Dolní Břežany	38/37	38/38	38/38	38/38	75/75
Libeř	20/20	20/20	20/20	20/20	20/20
Vrané nad Vltavou	60/52	51/51	51/51	51/51	51/51
Zlatníky – Hodkovice	25/25	25/25	25/25	25/25	25/25
Zvole	22/22	22/22	50/50	51/51	53/53

Volná kapacita a poptávka v MŠ při zápisích v letech 2006 - 2008

MŠ	Volná místa a Poptávka					
	2006		2007		2008	
Dolní Břežany	16	59	58	88	18	91
Libeř	13	17	5	13	8	21
Vrané nad Vltavou	16	37	23	45	14	46
Zlatníky – Hodkovice	1	2	1	2	0	3
Zvole	21	35	21	44	18	50

U mateřských škol se neustále projevuje nedostatek volných míst v MŠ. Kapacita je plně obsazena již od 90. let minulého století. Podíl přijatých dětí a poptávky se rok od roku zmenšuje.

Ve Středočeském kraji bylo v roce 2007 celkem 629 mateřských škol s průměrným počtem 52 dětí na jednu školku (cca 275 dětí na 10.000 obyvatel). Průměrná velikost školky v mikroregionu je nižší, činí 46 dětí (celostátní průměr je 59,3 dětí na jednu mateřskou školu), což zvyšuje finanční náročnost školek provozovaných v mikroregionu. V průměru bylo v roce 2006 vynaloženo na jedno dítě v mateřské škole ve Středočeském kraji celkem 37 881 Kč.

Výše uvedená čísla vedou k závěru, že pokud by v mikroregionu byla alespoň průměrná středočeská vybavenost, předškolní zařízení by mělo navštěvovat o 25% více dětí, cca 280. Vezmeme-li však v úvahu výrazně vyšší porodnost v mikroregionu, pak **v mikroregionu by měla být již současná kapacita na úrovni cca 400 míst v mateřských školách.** Pokud bude v mikroregionu žít v cílovém stavu cca 15000 obyvatel, pak při průměrné středočeské vybavenosti školkami a při normální porodnosti 10 dětí na 1000 obyvatel bude odpovídající cílová kapacita cca 400 míst v mateřských školách. To znamená, že pokrytí současných potřeb v období zvýšené porodnosti v budoucnu nevyvolá problém přebytečné kapacity. **Cílový stav 400 míst ve školách mikroregionu** prakticky znamená, že každá obec by měla mít svoji vlastní školku. Tento stav rovněž znamená, že poměr ročně narozených dětí a kapacity mateřských škol bude cca 1:2,7, což odpovídá dnešnímu středočeskému průměru.

Základní školy

Základní školy se řídí podle vzdělávacích programů. Základní školy vyučovaly do loňského roku podle jednoho ze tří oficiálních vzdělávacích programů: "Základní škola", "Obecná škola" nebo "Národní škola". Od září 2007 školy vyučují podle vlastních Školních vzdělávacích programů (ŠVP), které jednotlivé školy vypracovaly podle zásad celostátně platného a závazného Rámcového vzdělávacího programu. ŠVP je ve školách vesměs zaváděn postupně od 1. a 6. ročníku. Školy se budou řídit koncepčními kroky MŠMT. Na území regionu se nacházejí následující základní školy:

ZŠ	Počet tříd	Počet ročníků
Dolní Břežany	12	9
Vrané nad Vltavou	14	9
Zlatníky – Hodkovice	3	5
Zvole	5	5

Vývoj počtu žáků v ZŠ v letech 1990 – 2008

ZŠ	Počet žáků				
	1990	1995	2000	2005	2008
Dolní Břežany	204	143	221	245	290
Vrané nad Vltavou	260	268	273	295	295
Zlatníky – Hodkovice			26	25	32
Zvole	59	61	86	78	104
Celkem					

Kapacita a naplněnost žáků v ZŠ

ZŠ	Celková kapacita a Naplněnost					
	2006		2007		2008	
Dolní Břežany	270	245	360	262	360	290
Vrané nad Vltavou	295	295	295	295	295	295
Zlatníky – Hodkovice	45	25	45	20	45	32
Zvole	90	76	150	102	150	104

Ve Středočeském kraji ve školním roce 06/07 působilo celkem 525 základních škol. Na těchto základních školách fungovalo celkem 5 033 tříd. Počet všech žáků, kteří se vzdělávali v základních školách v roce 2006 činil 98 728 žáků. Tomu odpovídá 830 žáků na 10.000 obyvatel. Průměrná základní škola měla v roce 2004 pouhých 201 žáků, v roce 2000 to bylo 225 žáků, celostátní průměr je 209 žáků. Jednotkové náklady v roce 2006 činily 38 282 Kč, celostátní průměr činí 42 190 Kč.

Z výše uvedeného plyne, že pokud by měl celkový počet tříd v základních školách Dolnobřežanska odpovídat středočeskému průměru, pak při stávajícím počtu obyvatel cca 10 000 by mělo být v regionu cca 42 tříd v základních školách. Vezmeme-li však v úvahu vyšší porodnost v mikroregionu, skutečná potřeba po roce 2010 by činila 59 tříd. Tento údaj je však potřeba korigovat, protože průměrný počet žáků ve třídě je ve středočeském kraji na úrovni necelých 20 žáků. Předpokládáme-li, že průměrná třída v mikroregionu bude mít 25 žáků, pak **po roce 2010 bude potřeba v základních školách v mikroregionu Dolnobřežansko 46 tříd.**

Z demografických dat plyne, že cílový stav počtu obyvatel mikroregionu je cca 15 000 obyvatel. Za předpokladu průměrné středočeské vybavenosti základními školami a při normální porodnosti 10 dětí na 1000 obyvatel lze konstatovat, že **odpovídající cílová kapacita základních škol Dolnobřežanska je na úrovni 1250 žáků ve 46 třídách.** Pokud se nebude zvyšovat počet tříd, znamená to průměrně 27 žáků v jedné třídě, což je zcela přijatelné.

Zpráva o technickém stavu budov

Úkolem jednotlivých obcí je zabezpečovat stavebně-technický stav budov škol a školek tak, aby odpovídal hygienickým normám a umožňoval vykonávat kvalitní výuku. Průběžně jsou prováděny technické prohlídky objektů. Na základě těchto prohlídek je pravidelně aktualizován seznam nutných oprav a investic pro další období. Kromě běžné údržby, jako je malování, je nutné neprodleně realizovat investice do rekonstrukcí technických rozvodů ve školní budově v Dolních Břežanech a přístavbu pavilonu učeben v Dolních Břežanech, ve Zlatníkách-Hodkovicích je nutná oprava a přístavba budovy MŠ, v budově ZŠ je nezbytná rekonstrukce rozvodů IS a přístavba tak, aby každý ročník měl svoji třídu. Ve Vraném nad Vltavou je nutno dokončit rekonstrukci školní budovy. Ve Zvoli a Libři je nutná celková rekonstrukce budov mateřských škol, ve Zvoli je nutno dokončit rekonstrukci školní budovy. Ve druhé etapě je třeba investovat do dalšího vybavení. Jedná se především o výstavbu tělocvičny a sportoviště v Dolních Břežanech, družiny ve Zvoli a mateřských škol v obcích, které ji dosud nemají.

Financování

Financování mateřských a základních škol z rozpočtů obcí probíhá ve třech základních úrovních:

Příspěvek na provoz. Neinvestiční příspěvek je v současné době jednotlivým školským subjektům přidělován podle možností a uvážení jednotlivých zřizovatelů.

Náklady na opravy objektů a investiční akce. Financování oprav budov a investičních akcí, které jsou uskutečňovány podle schváleného plánu oprav a investic jsou nedostatečné, protože vlastní rozpočty obcí jsou vzhledem ke stávající podobě zákona o rozpočtovém určení daní nedostatečné.

Mzdové prostředky. Z prostředků státního rozpočtu jsou financovány mzdové výdaje a ostatní náklady vyplývající z pracovněprávních vztahů, výdaje spojené s výukou dětí, žáků, výdaje na učební pomůcky, školní potřeby a na učebnice, pokud jsou poskytovány bezplatně, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků a konečně výdaje na činnosti, které přímo souvisejí s rozvojem škol a kvalitou vzdělávání.

Závěry

S ohledem na výše uvedené skutečnosti se dá konstatovat, že síť mateřských škol a základních škol na území regionu Dolnobřežansko je nedostačující a nedisponuje kapacitními rezervami pro další očekávaný nárůst obyvatel regionu. Stávající síť mateřských škol, pokud by byly plně využity pro předškoláky však alespoň umožňuje zajistit zákonem požadované předškolní vzdělání jeden rok před nástupem do základní školy. **K pokrytí stávající i budoucích potřeb je nutné zabezpečit v mikroregionu Dolnobřežansko kapacitu mateřských škol na úrovni 400 dětí.** V nejbližších letech je potřeba v souvislosti s vyhodnocováním zápisu do mateřských škol hledat možnosti navyšování kapacit v mateřských školách, nebo změnit v některých případech parametry přístupu k této veřejné službě, samozřejmě s výjimkou zajištění povinného předškolního vzdělávání.

Co se týče základního školství dochází postupně k naplňování stávajících kapacit a začínají se projevovat nedostatky v pokrytí stávající sítě základních škol. **K pokrytí stávajících i budoucích potřeb základního školství v mikroregionu Dolnobřežansko je nutné zajistit celkovou kapacitu pro 1250 žáků ve 46 třídách.** K naplnění tohoto cíle je nutné rozšířit základní školu v Dolních Břežanech na 2x9 tříd, zajistit bezproblémový provoz školy ve Vraném nad Vltavou s kapacitou 2x9 tříd, zachovat školu ve Zvoli s kapacitou 5 tříd a zajistit plnohodnotný provoz 5 tříd v obci Zlatníky – Hodkovice. Dále je nutné zajistit nezbytné rekonstrukce stávajících budov. V oblasti financování je nutno zajistit finance na investiční činnost z jiných zdrojů než jsou rozpočty zřizovatelů, tedy ze státního rozpočtu a nebo Evropských fondů.

2. Vzdělávací politika regionu Dolnobřežansko

Základní teze vzdělávací politiky mikroregionu lze shrnout do následujících bodů:

- kvalitní předškolní výchova dostupná pro všechny děti regionu
- podpora soukromých poskytovatelů předškolního vzdělávání
- kvalitní a dostupné základní vzdělání v místě bydliště
- plánovaná koordinace rozvoje sítě škol v regionu
- podpora mimoškolní činnosti

3. Koncepční záměry a cíle

Předškolní výchova by měla být řešena na úrovni každé obce samostatně. Cílem je zřídit mateřskou školu (obecní či soukromou) v každé obci regionu s celkovou kapacitou pokrývající optimálně 400 žáků. Základní vzdělávání by mělo být primárně soustředěno do dvou páteřních škol v Dolních Břežanech a ve Vraném nad Vltavou, každá s kapacitou 2x9 tříd a vynikajícím odborným a sportovním zázemím. Uspořádání, kdy jsou na obou stupních v ročníku alespoň 2 paralelní třídy je optimální z hlediska organizace a změn počtu žáků ve třídách. Tuto páteřní síť bude doplňovat škola ve Zvoli s cílovou kapacitou 5 tříd a škola rodinného typu v obci Zlatníky-Hodkovice s kapacitou 5 tříd. K naplnění tohoto záměru bude nutné zrealizovat plánované rekonstrukce a investice. Tato kapacita bude postačovat k pokrytí poptávky na úrovni 150 žáků ročně, což odpovídá průměrné porodnosti ČR při cílovém stavu 15 000 obyvatel mikroregionu.

V oblasti kvality výuky budou společně na úrovni mikroregionu zřizovatele usilovat o rozšíření a zkvalitnění výuky cizích jazyků a počítačové gramotnosti, budou podporovat rozvoj internetové sítě a její efektivní využití a podporovat rozvoj mimoškolních aktivit. Dále podporovat výzkumné a realizační projekty výchovy a vzdělávání dětí předškolního i školního věku (ekologie, enviromentální výchova apod.). Výrazně podporovat integraci dětí se specifickými poruchami učení i dětí např. tělesně postižených a neslyšící do mateřských a základních škol. Za tímto účelem zajistit na území mikroregionu činnost odborného pracoviště zaměřeného na tuto problematiku. Kde to je možné, budou vytvořeny podmínky pro vyhovující profesionální zázemí ve školách, zejména podmínky pro mladé začínající učitelky a učitele.

V oblasti prevence sociálně patologických jevů je nutné podporovat kvalitní programy zaměřené na prevenci těchto jevů vycházející z požadavků Metodického pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Je rovněž nutné motivovat školy k rozšíření nabídky aktivit mimo vyučování, podporovat vytváření vlastních školních klubů, vedle činnosti školních družin, věnovat náležitou pozornost kvalitě jejich služeb a pojímat je jako skutečná zařízení pro zájmové vzdělávání. S tím rovněž souvisí podpora prevence projevů rasismu, xenofobie, šikany, drogových závislostí, kouření apod. různými efektivními programy zaměřenými na tato témata.

4. Hlavní cíle

- Zřídit mateřskou školu v každé obci regionu a zajistit v předškolních zařízeních kapacitu pro 400 dětí.
- Podporovat soukromé subjekty v oblasti předškolního vzdělávání
- Zajistit celkovou kapacitu pro 1250 žáků ve 46 třídách
- Zajistit kapacitu páteřních základních škol v Dolních Břežanech a ve Vraném nad Vltavou s kapacitou 2x9 tříd a odborným zázemím, zajistit kapacitu 5 tříd ve Zvoli a 5 tříd ve Zlatníkách-Hodkovicích
- Podporovat a rozvíjet informatiku a komunikační technologie na školách a výuku cizích jazyků
- Podporovat mimoškolní činnost a prevenci sociálně-patologických jevů
- Zajistit na území mikroregionu alespoň jedno sportovní zařízení splňující svými parametry nároky profesionálních sportovních soutěží
- Zajistit na území mikroregionu jedno školské poradenské pracoviště zaměřené na práci s dětmi a žáky se specifickými vzdělávacími potřebami